

Aḥmad Munyarī, Sharaf al-Dīn
ibn Yaḥyā
Rāḥat al-qulūb

هو المستعان

مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهٗ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ اٰمِنُوْنَ ۝

از ملفوظات سراپا برکات حضرت مخدوم الملک شیخ شرف الحق والحقیقة والدین احمد یحیی منیری قدس اللہ سرہ العزیز کتاب فیض اکتساب اعنی المسمیٰ بہ

راحت القلوب

وفات نامہ حضرت مخدوم الملک قدس سرہ العزیز

ووصیت نامہ حضرت خواجہ نجیب الدین فردوسی

جامع این حضرت مخدوم زین بدر عربی قدس اللہ اسرارہم

حسب فرمایش رئیسان والا دودمان عالی خاندان جناب سید علی احمد خان صاحب فردوسی الشرفی وسید احمد علی خان صاحب فردوسی الشرفی رئیسان خانقاہ بہار

باہتمام جناب مولانا وصی احمد صاحب فردوسی الحنفی الشرفی المنعمی البہاری غفر اللہ ذنوبہ

در مطبع مفید عام آگرہ باہتمام محمد قادر علیخان صاحب طبع شد
سنہ ۱۳۲۱ھ

LIBRARY
FEB 6 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

هو المستعان

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهٗ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَزَعٍ يَّوْمَئِذٍ اٰمِنُوْنَ ۝

از ملفوظات سراپا برکات حضرت مخدوم الملک شیخ شرف الحق والحقیقة والدین احمد یحیٰی منیری قدس اللہ سرہ العزیز کتاب فیض الکتاب اعنی المسمیٰ بہ

راحت القلوب

وفات نامہ حضرت مخدوم الملک قدس سرہ العزیز

ووصیت نامہ حضرت خواجہ نجیب الدین فردوسی

جامع این حضرت مخدوم زین بدر عربی قدس اللہ اسرارہم

حسب فرمایش رئیسان والا دودمان عالی خاندان جناب سید علی احمد خان صاحب فردوسی الشرفی وسید احمد علی خان صاحب فردوسی الشرفی رئیسان خانقاہ بہار

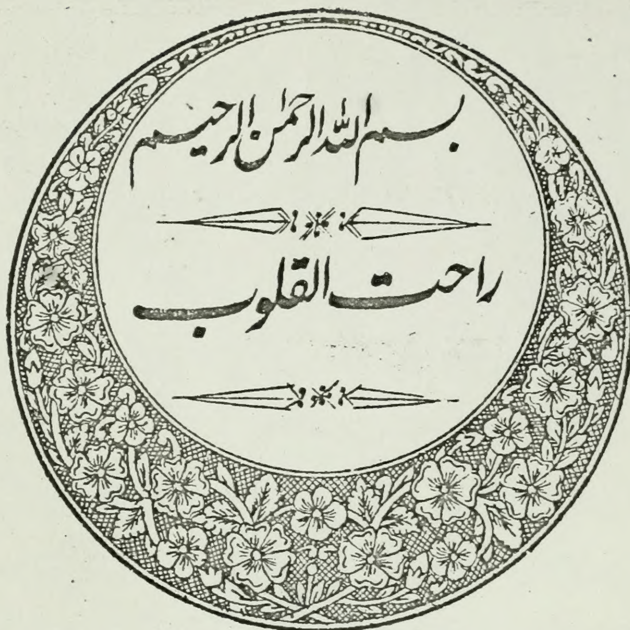
باہتمام جناب مولانا وصی احمد صاحب فردوسی الحنفی الشرفی المنعمی البہاری غفر اللہ ذنوبہ

در مطبع مفید عام آگرہ باہتمام محمد صادق علیخان صوبطبع فی شد

۱۳۲۱ھ

رضا و طلب حق مر خلق را درمیان آورده که رضاے حق بوده کمال کیے حاصل شود بندگی مخدوم ادام اللہ
عظمتہ فرمود کہ چون طالب حق بدین مقام رسد ہر بلاے و محنتی کہ بروے نازل باشد ملول خاطر
نگردد بلکہ صابر و شاکر باشد چنانکہ اہل سلوک میگویند کہ خلوت یحییٰ پیغامبر علیہ السلام آن روز بود کہ
او را سر بریدند و خلوت خلیل اللہ پیغامبر علیہ السلام روزے بود کہ کافران براے امتحان در منجنیق کردہ
بآتش انداختند و خلوت زکریا پیغامبر علیہ السلام روزے بود کہ ارہ بر سروے راندند میگویند کہ چون ارہ بر
سروے نہادند کسے پرسید کہ این ساعت چہ می خواہی گفت میخواہم تا نیمے از من در مشرق
آویزند و نیمے در مغرب تا جہانیان دانند کہ راہ دوست راہیست کہ جز عاشقان راہ حضرت المنۃ
دیگر نپویند چون بندگی مخدوم ادام اللہ عظمتہ بدینجا رسید بطریق وعظ مر حاضران را فرمود کہ تا طالب
حق در فرمانبرداری حضرت باری عز اسمہ کمر توجہ کمال استوار نہ بندد ہرگز راہ نپوید و اصلا محبت
محبوب نجوید مطابق ہمین حکایتے فرمود میگویند کہ چون خلیل علیہ السلام کارد بر حلقوم اسمٰعیل
علیہ السلام نہاد حقتعالی حجابہا از میان دور افگند و فرمود کہ اے فرشتگان درین پدر و پسر
بنگرید کہ در فرمانبرداری من چگونہ اطاعت می نمایند روز اول بہ طعن میگفتید اَتَجْعَلُ فِیْهَا مَنْ
یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِکُ الدِّمَآءَ امروز بہ بینید کہ خون فرزند دلبند خویش در طلب و رضاے
ما چگونہ میریزد اے جبرئیل مر ملائکہ را فرمان برسان کہ کبش اسمٰعیل بر گردن نہادے خود نہادہ از براے
فداے او بر زمین برند جبرئیل ع گفت خداوندا هٰذِهٖ کَرَامَةٌ عَظِیْمَةٌ این کرامت بزرگ است
کہ فداے او را بر گردن فرشتگان مقرب نہند حقتعالی فرمود سوگند بعزت و جلال خود اگر ہمہ فرشتگان
آسمان و زمین فداے اسمٰعیل را بر اعناق خود نہادہ بر زمین برند تا مکافات آن یک سخن او نباشد کہ
در جواب پدر گفت یٰاَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ نظیر این آنست کہ چون روز قیامت شود و سکان
اطباق این ہفت طاق زنگاری بلکہ جلگیان این رواق زنگاری بفرمان باری جل و علا صف
بر صف کشند خطاب مستطاب حضرت رب الارباب مسبب الاسباب جل و علا در رسد
یا مَلٰٓئِکَتِیْ اَنْزِلُوْا عِبَادِیَ الْمُوَحِّدِیْنَ فِیْ جَنَّاتٍ وَّ غُرَفٍ فَوْا لَهُمْ قُصُوْرُهُمْ وَحُوْرُهُمْ

حمد بیحد و بیقیاس مر حضرت خداوندے را که صور انسانی از کتم عدم بوجود در آورده بدرجهٔ کمال رسانده که اصلا افلاک و ملک پیرامون ادراک و حوالی اطلاع آن گذر نتوان یافت اما بعد این کلمات و حل بعضی مشکلات که از لسان گوهر فشان پیر روشن ضمیر خود و شیخ نامدار مقبول حضرت پروردگار پیر وسن طریقت و دُر دریاے کرامت گوهر یکتاے سلامت دیباچهٔ عنوان محبت خواجهٔ دیوان مودت سلطان العاشقین برهان العارفین الصالحین حجة الدین علی جمیع المسلمین بندگی حضرت شاه شرف الدین احمد یحیی منیری نور الله مرقده در سمع این قاصر و فهم این ناقص آنچه مسموع و مفهوم فرا خاطر گشته به تحت قلم در آورده شد تا سالکان راه اله و محققان درگاه شهنشاه را بمطالعهٔ این مجموعه مرغوب که مسمی به **راحت القلوب** است قوت یقین و شوق در سیر و سلوک دین حاصل گردد ـ آنانرا که بجال افراط و تفریط متضمن اند جمعیت دینی و علم یقینی ارزانی کناد بالنبی و آله الامجاد

مجلس اول بعد از نماز جمعه معارف شهر از شغل داران حاضر بودند مثل ملک محمود متصرف و ملک نصیر الدین قلمغانی و بعضے یاران از اهل تصوف نیز حاضر بودند که شخصے از اهل تصوف سخنی در باب

شود بر نفس در عقل مستفاد و آن علوم است که مناسب شود آن علوم را مبادی مبادی آنکه ترتیب
داده شده است از برای رسانیدن بسوی مجهول چنانچه آئینه که اندک صیقل کرده شود پس چیزیکه
مقابل او خواهد بود محسوس بوده کمال نه خواهد شد مگر شئ قلیل همدرین میان شخصی مسافر از طرف بنگاله
رسیده بارادت بیعت آورد بندگی حضرت مخدوم قبول فرموده بیعت و حلق نموده طاقیه عطا فرمود
همدرین میان حاضری عرضداشت که در عهد رسول صلی الله علیه وسلم هم بیعت و قصر بود بندگی
مخدوم عظمه الله فرمود صحبت بود و خرقه پس چراکه رسول علیه السلام خرقهٔ مبارک خود بر خواجه اویس
قرنی رحمة الله عطا فرموده دیگر خیر لیکن قصر و حلق و بیعت گفته اند که در عهد خواجه جنید و بایزید جاری گشت
حکمش تا بجد لیست که اگر بیعت بکنند و دست بر دست نه نهند هرگز حکم پیری و مریدی نکنند بعده مطابق
این حکایتے نقل فرمود که شیخ احمد بر شیخ نظام الدین رحمة الله رفت و طاقیه التماس نمود ایشان
طاقیه عطا فرمودند لیکن بیعت و قصر درمیان نبود که نظام الدین رح در دار البقا نقل فرمود آخر الامر
شیخ احمد از شیخ محمود التماس بیعت نمود شیخ محمود گفت که ارادت به کسے داری یا نه گفت طاقیه
از حضرت شیخ نظام الدین رحمة الله گرفته ام دیگر بس لیکن دست بر دست و بیعت هیچ نبود شیخ محمود در
جوابش گفت که الحال حاجت نیست همون بیعت است صوفی دران مجلس حاضر بود گفت که طاقیه
محض تبرک بود بیعت چگونه همان باشد بعد ازان شیخ محمود متامل شده شیخ احمد را گفتند که بعد تحقیق
این مقدمه آنچه خواهد انجامید گفته خواهد شد بعد ازان این واقعه را بر مشائخان آن عصر فرستاده که واقعه
چنین پیدا شده است چه باید کرد آخر اتفاق جمله مشائخان و درویشان آن زمان برین افتاده که طاقیه
تبرک بود بیعت نبود شما بیعت بکنید بعده بندگی حضرت مخدوم فرمود که غرض ازین حکایت آنست
که تا دست بر دست و مقراض نباشد حکم پیری و مریدی نکنند هم ازینجاست که قول جملهٔ مشائخان اهل سلوک
درین باب وارد است که اَلْمُرِيْدُ لَا يَكُوْنُ مُرِيْدًا حَتّٰى يَأْخُذَ الشَّيْخُ شَعْرَ رَأْسِهٖ یعنی مرید نمی باشد مرید
تا آنکه نگیرد شیخ موی سر آن والله اعلم بالصواب مجلس سوم روزی چند مسافران از زمرهٔ اهل تصوف و مشائخان از شغل
دران جائیکه بندگی مخدوم دام شرفه جلوس فرموده بودند در رسیدند یکی از جماعت ایشان ذکری خواجه اویس قرنی رحمة الله علیه

یعنی اے فرشتگان فرود آرید بندگان واحد دانندگان مرا در بوستانهای بهشت ماو بشناسانید
مراو شان را قصور و منازل و حور آنها پس گوید جل و علا که اے فرشتگان سوگند بعزت و جلال
خود که اگر همه بهشت ها را با آنچه در وے است باین خاکیان کرم نمایم هنوز مکافات آن یک
کلمه بلیٰ که در جواب اَلَسْتُ بِرَبِّکُمْ گفته اند نشود تا آن وقت که بدولت مشاهده جمال خود مشرف
گردانم شاید که مکافات آن تواند بود والله اعلم بالصواب **مجلس دوم** روزے چند کسان
مسافر از زمره اهل صفه حاضر آمدند یکے از میان ایشان از حال مبدا و معاد و از طریق معرفت این
استفسار نمود بندگی مخدوم دام عظمته رو بسوے حاضران آورده بتصریح و تشریح این معنی مشغول
شدند و فرمودند که سعادت عظمیٰ و مرتبه اولیٰ مر نفس ناطقه را معرفت الٰهیت و معرفت مبدا و
معاد است لیکن طریق معرفت این بر دو وجه است یکے ازین بر دو وجه
طریقه اهل نظر و استدلال است دوم وجه ثانی طریقه اهل ریاضت و مجاهدت است و سالکان مر طریقه
اول اگر لازم گرفته اند ملتے از ملل انبیا علیهم السلام پس اینها را متکلمین نامند و اگر ملتے از ملل
انبیا علیهم السلام لازم نه گرفته اند پس اینها را حکما و مشائین نامند و سالکان مر طریقه ثانی اگر موافقت
کرده اند در ریاضت خود ها احکام شریعت را پس اینها را صوفی متشرع نامند و اگر موافقت نکرده اند
در ریاضت خود ها احکام شریعت را پس اینها را حکماے اشراقین نامند پس مر هر طریق را دو طریق
است چنانچه نزدیک متامل پوشیده نیست لیکن حاصل طریقه اول استکمال القوت نظر است
و آن عقل مستفاد است یعنی مشاهده کردن نظریات را و حصول طریقه ثانی استکمال القوت
عمل است و ترقی در درجات آن و درجه ثالث از قوت عملی فیضان کردن بر نفس صور معلومات
را بر سبیل مشاهده چنانچه در عقل مستفاد لیکن این درجه اکمل و اقوی است از مستفاد چرا که چیزیکه
فایض است بر نفس در درجه ثالث می باشد صور کشیر و مستعد میباشد نفس بصفای خود از کدورات
و از صیقل کردن آن نفس را از زنگار تعلقات و آلایش دنیاوی آنرا که فیضان شود آن صور بر آن نفس
چنانچه آئینه که از صیقل صاف کرده شد و آنچه مقابل آن آئینه کرده شود بوجه کمال محسوس شود و آنکه فیضان

فرمود کہ باویس رح - بعد انتقال آن خواجہ علیہ السلام بموجب فرمان عمرو علی رضی اللہ عنہما مرقع
مبارک گرفتہ لطلب خواجہ اویس رحمۃ اللہ بیرون آمدند نشانیہا و علامتہاے خواجہ رحمۃ اللہ
از ہر یک می پرسیدند لیکن ہمہ ہمین میگفتند کہ او شتربانیست اشتران مردمان می چراند وقتے از دو قبیلہ
میل بہ آبادانی نمے آرد بعد طلب بسیار او را دریافتند مرقع مترفع بموجب امر محمد مصطفے صلی اللہ
علیہ وسلم دادند و گفتند کہ فرمان حضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم چنین رفتہ است کہ وقت پوشیدن
این مرقع امتان مرا ہرگز فراموش نکنی بعد ازان خواجہ رحمۃ اللہ مرقع مبارک بستد و در گوشہ
رفت و میگفت بارخدایا ہرگز این مرقع نپوشم تا کہ محمد مصطفے صلی اللہ علیہ وسلم را تمام بمن نہ بخشی
در سرِ او فرو خواندند کہ بعضے را بتو بخشیدم گفت نہ تمام میخواہم درہمین گفتگو بود کہ عمر خطاب و علی رضی اللہ
عنہما نزدیک او رفتند و گفتند کہ باید دید کہ او در آن گوشہ چہ میکند و بچہ مشغول است چون نظر خواجہ
رحمۃ اللہ بر ایشان افتاد گفت افسوس صد افسوس کہ تعجیل کردید و مرا از وقت خاص بے وقت
نمودید و گرنہ این مرقع مترفع محمد مصطفے صلی اللہ علیہ وسلم ہرگز در بر نمیکردم تا کہ تمامے امت
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بمن نہ مے دادند چون امیر المومنین عمر خطاب و علی رضی اللہ عنہما بخشم
باطن عظمت زندہ را دیدند با یک دیگر متحیر ماندند و گفتند کہ اے اویس تو چرا در عرب نیامدی و رسول
علیہ السلام را ندیدی گفت کہ شما دیدہ بودید گفتند کہ اے اویس خواجہ چگونہ میفرمائی کہ مایان ہمہ
وقت در آنحضرت بودیم گفت کہ دندان مبارک حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم خستہ
شدہ بود دیدہ بودید یا نہ گفتند کہ دیدہ بودیم گفت حیف صد حیف پس با وجود دیدن چرا دندان
خود را سالم گذاشتید بعد ازان دندانہاے خود نمود کہ سی و دو دندان بموجب متابعت حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم شکستہ شدہ بود مولانا آمون استفسار نمود کہ ہمہ دندانہاے
مبارک حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم خستہ شدہ بود یا نہ مخدوم عظمہ اللہ فرمود کہ یک
دندان خستہ شدہ بود مولانا آمون باز عرضداشت کہ پس چرا خواجہ اویس رحمۃ اللہ ہمہ دندان
خود را شکست ساخت فرمود کہ بدین معنی کہ آن دندان مبارک معین بر خواجہ معلوم نہ بود

در بیان آورده که فردای قیامت حضرت صمدیت ده هزار فرشته بر صورت اویس در وجود آرد که تا اویس میان ایشان شده در عرصات در آید لیکن موجب این حیثیت و حکمت معلوم نیست که درین چه سر نیست بندگی مخدوم دام شرفه روسوے حاضران آورده فرمود چنان معلوم می شود که شاید درین این حکمت تواند بود که در دنیا خداے تعالی را در قبهٔ تواری پرستیده است و او را آنجا جز باری تعالی کسے دیگر نشناخته پس مناسب آنست که آن روز نیز او را جز خداے تعالی کسے دیگر نشناسد چنین گویند که فرداے قیامت خواجه علیه الصلوٰة والسلام از گوشک خود بیرون آید چنانچه کسے مر کسے را طلب کند خطاب از حضرت رب الارباب آید که کرا میطلبی خواجه علیه السلام گوید که اویس رح را میطلبم باز خطاب در جواب خواجه علیه السلام فرود آید که چنانچه اویس رح را در دنیا ندیدی اینجا هم نه بینی بعده خواجه علیه السلام گوید که الٰهی او کجاست فرمان آید فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ؕ یعنی در محل صدق نزدیک بادشاه قادر بعده خواجه علیه السلام گوید چون است که او امتی منست جمله که امروز در عرصات موجود اند در تفحص و طلب اند و امروز او را من میخواهم که به بینم و او مرا نمے بیند فرمان در رسد که اے محمد صلی الله علیه وسلم آنها که محتاج دیدار تو اند محض واسطهٔ من و کسانیکه بی تو می توانند که مرا به بینند پس محتاج بتو چون شوند دیدن او بما چه سود کند و دیدن ما بتو چه زیان دارد چون بندگی مخدوم دام شرفه بدینجا رسید رو سوے حاضران آورده فرمود سبحان الله چه مرتبه و کمال عز و جلال بجمال خواجه اویس قرنی رحمة الله خداے تعالی عطا فرموده که در روز رستخیز خواجه کونین صلی الله علیه وسلم بطلب او بیرون آید و او حاجت بشفاعت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در آن روز نه آرد همدرین میان مولانا آموں عرضداشت که بخواجه اویس قرنی رحمة الله مرقع مبارک حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بحسب اشارت آن سرور انبیا صلعم رسیده بود یا که باتفاق تابعین رضوان الله علیهم اجمعین - بندگی مخدوم عظمه الله فرمود که حسب اشارت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم سپرده بودند علما درین باب چنان میگویند که چون خواجه علیه الصلوٰة والسلام از عالم فانی بعالم جاودانی خیمه زدند پرسیدند که مرقع مبارک تو بکه دهند

گردانم بعد ازان نافرمانی کند آخر من او را خوار و نگونسار گردانم گفت الٰهی او را ایمن نماے تا هلاکش

گردانم فرمود که سَوْفَ تَرَاهُ یعنی زود باشد که او را به بینی *مجلس پنجم* روزے بندگی حضرت مخدوم

ادام الله عظمته بعد نماز بامداد و اوراد بدرس مشغول شدند در سبق قاضی احمد ذکر وحدانیت باریتعالیٰ

آمده بود قاضی احمد استفسار آن نمود بعده بندگی حضرت مخدوم جهان بوجه احسن بالتفصیل

بیان فرمودند که حضرت باریتعالیٰ صانع العالم واحدٌ یعنی کاریگر عالم یکیست لقوله تعالیٰ قُلْ

هُوَ اللهُ اَحَدٌ ایضاً لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ اِلَّا اللهُ لَفَسَدَتَا یعنی اگر بودے در آن

آسمان و زمین خدایها ورای آن هر آئینه فساد می شد در آن آسمان و زمین - بیت

اگر بُدے از یکے خدا افزون		تا نماندی جهان بدین قانون	

صبی چون بدرجه بلاغت رسد عاقل و ممیز شود اول چیزے که بروے از راه شرع فرض گردد

ایمان آوردن است بخداے عزوجل و آن آنست که خداے را یگانه و بے همتا داند و از شرک

و جفت و زن و فرزند چنانچه مذهب بعضی است و از همه صفات ناسزا چون عجز و نقصان

و جهل پاک و منزه شناسد و بهمه صفات ثبوتی چنانکه داناے بهمه چیز و تواناے بر همه چیز و

بے نیازی از همه موصوف داند و بدل اعتقاد بندد و بزبان اقرار کند که هُوَ حَيٌّ عَالِمٌ قَادِرٌ سَمِيعٌ

بَصِيرٌ مُدَبِّرٌ اِلٰى غَيْرِ ذٰلِكَ یعنی او تعالیٰ زنده است و داننده است و بر هر شئے قادر است

و شنونده است و بیننده است و تدبیر کننده است - تا غیر این - وَمُتَكَلِّمٌ بِكَلَامٍ وَاحِدٍ

اَزَلِيٍّ قَائِمٍ بِذَاتِهٖ لَيْسَ مِنْ جِنْسِ الْحُرُوْفِ وَالْاَصْوَاتِ یعنی گوینده است بکلام واحد

همچو واحدیکه ازلی است قایم بذات خود و او نیست از جنس حروف و صوت بلکه مضمون است

كَقَوْلِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَلَامُ اللهِ تَعَالٰى غَيْرُ مَخْلُوْقٍ یعنی کلام خدا پیدا کرده خدا نیست - جبرئیل

علیه السلام که بر محمد مصطفےٰ صلی الله علیه وسلم قرآن آوردند مضمون بودند که حروف تهجی و عبارت

و صوت - این همه را حضرت جبرئیل علیه السلام بعقل و دانش خود جمع کرده اند آیات و سورهاے

متفرقه که جبرئیل علیه السلام آورده اند هر چهار یاران جمع کردند

همہ راشکست ساخت کہ تاآن دندان مبارک شکستہ است داخل بود پس عمر گفت رضی اللہ عنہ مرا
دعاے بکن گفت کہ در تشہد اللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَلِلْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ میگویم درین دعا
توہم داخل می شوی چون زمانے بگذشت الشان را معذرت کرد وگفت کہ باز گردید قیامت نزدیک
است من بساختن زاد آخرت مشغول ہستم واللہ اعلم بالصواب **مجلس چہارم** روزے بعد
نماز بامداد بندگی حضرت مخدوم دام عظمتہ اللہ جلوس فرمودہ بودند کہ حاضرے از حاضران مجلس
روسوے بندگی حضرت مخدوم دام عظمتہ آوردہ عرضداشت نمود کہ آنروز کہ فرمان حضرت عزت
درباب سجدہ آدم صفی اللہ اُسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْا اِلَّاۤ اِبْلِیْسَ ؕ اَبٰی وَاسْتَکْبَرَ در آمد جملہ
ملائکان مقرب بارگاہ بموجب امر الٰہی مر آدم را سجدہ کردند مگر ابلیس انکار کرد واز تکبرے کہ من ناری
بودہ ام گفت بآنکہ سرشتش از خاک است سر بسجدہ خواہم برد وعرض داشت کہ چنین کسے
راکہ از ریاضت ومجاہدات بدرجۂ کمال رسیدہ باشد بچنین کس این قدر کلام نالایق نمی سزد
بعدہ بندگی مخدوم عظمہ اللہ فرمود کہ آرے ایچنین جواب بہ چنین مردے کامل اصلا نمی سزد
لیکن موافق مشیت حق ہر چیز یکہ ہست انجام میگردد واین را باین بہانہ مرتد عالم ساخت
وبدرگاہ کبریاے داناے راز تکبرے مطلق درست نیست اِنَّ اللّٰہَ لَا یُحِبُّ الْمُتَکَبِّرِیْنَ ؕ
بدرستیکہ اللہ تعالی دوست نمیدارد تکبر کنندگان را۔ بعد ازآن حکایتے فرمود کہ روزے عزازیل
بدر بہشت نظر کرد چہ میبیند کہ دبیر قضا بخامۂ اقتضا از براے نظارہ اہل غیرت این کلمہ
حکمت نوشتہ بود کہ ما را بندۂ از بندہ ہاست کہ اورا بانواع انعام لا کلام مکرم گردانیدہ از زمین باسمان
برم واز آسمان بجنان رسانم بعد ازان اورا بامرے از امور خود دلالت کنم واو مخالفت فرمان ما
کند عزازیل چون این کلمات را مطالعہ کرد بنا ارسال طاعت واوراد خود بگذاشت ومتصل
برین بندہ نافرمان ہمان لعنت میکرد واین نمیدانست کہ آن لعنت محض بر خود است وبروایتے
چنین آمدہ کہ چون عزازیل در لوح محفوظ نگاہ کرد دید نوشتہ اَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ
گفت خداوندا این شیطان رجیم کیست ندا آمد کہ بندۂ از بندگانِ من کہ بعنوان انعم کرمش

وبا این همه گوید لا اله الا الله مومن نبود چون بندگی مخدوم عظمه الله بدین بار رسید ترغیباً للحاضرین
فرمود که بنده مومن را واجب است که در شناختن هستی خدای عزوجل عزم بالجزم کند که این
موجودات بخودی خود نشده است زیراکه امر محال است شدن چیزی بخودی خود کار بی کاریگر قطعاً
صورت نه بندد چنانکه کتاب بی کاتب اصلا در وجود خود به خود نه آید همچنین کارهای دیگر را قیاس
برین باید کرد پس لازم می آید که کار را البته کاریگری باید و گرنه کار بی کاریگر بود و آن محال است
پس ثابت شد که کار بی کاریگر هرگز در وجود نه آید و این کاریگر باید که واجب الوجود بود یعنی هستی
او بخودی خود بود نه بغیر خود و گرنه او هم محتاج بدیگری بود و آن دیگر به دیگری تا حد بی نهایت
و این در عقل باطل است هرگز نزدیک اهل فراست مجوز العقل نیست چون هستی خداوند تعالی
بدلائل و حجج ثابت گشت پس مر مومن را ثبوت یگانگی باری نیز واجب است و آن آنست که
اگر خدا دو بودی اصلا هیچ کاری راست نامدی زیراکه اگر یکی خواستی که چیزی را هست کند
و آن دیگری خواستی که همون چیز را نیست کند پس برین تقدیر خواست هر دو تمام بودی و آن
محال است چراکه لازم می آید که آن چیز هست باشد بمقتضای یکی و هم نیست باشد بمقتضای
دیگری در یک حال و این محال است قطعاً. چنانچه لازم محال بالزوم نیز محال یا خواست هر دو
ناتمام بودی و آن هم محال است چراکه برین تقدیر لازم می آید که هر دو عاجز و ناقص باشند و
عاجزی و ناقصی خدا را نشاید و نباید یا که خواست یکی تمام بودی و خواست دیگری ناتمام پس
بدین تقدیر دوم عاجز و ناقص می باشد و این هر دو خدائی را نشاید و اگر کسی از روی منازعت
در پیش آید بدین وجه که یکی مر دیگر را در هر کار و هر چیز موافقت و متابعت کردی پس در جوابش
به چنین وجه در آییم که این نیز محال است از آنکه کار هر یکی موقوف است بموافقت دیگری یا موقوف
نیست اگر موقوف است پس هر یکی ناقص می باشد و اگر موقوف نیست دویمی باطل می شود که
بر وی هیچ کار بسته نیست بودن و نابودن وی برابر است چون بدین دلیل و حجت دوم باطل شد
یگانگی باری و وحدت قطعاً ثابت گشت چنانچه نزدیک بعضی اهل عقل مخفی و محتجب نیست و چون

فاما جمع نموده حضرت عثمان است و قرآن را فرقان براے ہمین گویند کہ در و متفرقہ است اِنَّ جِبْرَئِیْلَ نَظَرَ فِی اللَّوْحِ الْمَحْفُوْظِ وَجَاءَ بِالْقُرْاٰنِ مِنَ اللَّوْحِ بِحُکْمِ اللّٰہِ تَعَالٰی اِلٰی مُحَمَّدٍ رَّسُوْلِ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ یعنی بدرستیکہ جبرئیل علیہ السلام نظر کرد در لوح محفوظ و آورد قرآن را از لوح محفوظ بحکم اللہ تعالی بسوے محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بیت

گر چہ قرآن از لبِ پیغمبر ست		ہر کہ گوید حق نگفت او کافر است	

وصفات اللہ تعالی نہ ہمرہ اوست و نہ جدا از وست اَللّٰہُ عَلٰی مَذْہَبِ الْاَصَحِّ اسم ذاتیست کہ مستجمع لجمیع الاسماء والصفات است۔ باقی ہمہ صفات اوست و تا کہ بر وحدانیت باری تعالی دلیل و حجج نداند مقلد بود و تقلید آن است بدانچہ خلق را بینند او نیز بر آن باشد دلیل و حجت خود نداند این چنین کسے نزدیک بعضے مسلمان نیست نزدیک اہل سنت و جماعت چون مقلد را تصدیق بود مومن است و نزدیک معتزلہ و اشعریہ مومن نیست تا کہ ہمہ مسائل اعتقادی بدلیل نشناسد بر وجہے کہ ممکن بود مر دفع شبہات او را و نزدیک کرامیہ ہر کہ گوید لا الہ الا اللہ و خداوند را نہ شناخت و صانع از مصنوع نداند و برو اعتقاد نکند مومن بود و این تقلید محض است وازینجا ست کہ فقہاے ما از اہل سنت و جماعت میگویند کہ قول فرو ایمان نیست یعنی تقلید محض ایمان نیست مقلد کہ مومن بود جائیست کہ مر او را تصدیق بود اما قول مجرد بی تصدیق ایمان نیست چنانچہ از مردمان شنید لا الہ الا اللہ او نیز گفت لا الہ الا اللہ اگر او را پرسند کہ این چہ گفتی گوید از مردمان شنیدم من نیز گفتم نمیدانم کہ چیست مومن نبود اما اگر گوید از مردمان شنیدم و دانستم کہ گفتن این حق و درست است یعنی اعتقاد برین کردم مومن بود خلیل رحمہ اللہ فرموده است کہ چون بنده بشناخت کہ مرا صانع است از حکم تقلید بیرون آمد صورت مسئلہ چنان بود کہ چون کسی را پرسند کہ ترا کہ آفریده در جواب گوید خدا تعالی یا بدین نہج جواب گوید کسے کہ آسمان و زمین آفریده است مرا و ترا آفریده است پس وے مقلد نبود ایمان وے درست بود اگر گوید نمیدانم

پیغامبر علیہ السلام بن مہلائیل بن متوشلخ بن اخنوخ کہ او ادریس است پیغامبر علیہ السلام بن بیاد
بن قینان بن انوش بن شیث علیہ السلام بن آدم صفی اللہ صلوٰۃ اللہ علیہ والسلام۔ اِنَّ
النَّبِیَّ عَلَیْہِ السَّلَامُ ادَّعٰی نُبُوَّتًا وَ اَظْھَرَ الْمُعْجِزَاتِ عَلٰی یَدَیْہِ کَانْشِقَاقِ الْقَمَرِ وَ
اِنْجِذَابِ الشَّجَرِ وَ تَسْلِیْمِ الْحَجَرِ وَ نَبْعِ الْمَاءِ مِنْ بَیْنِ اَصَابِعِہٖ وَ تَسْبِیْحِ الْخَشَبِ وَ
شِکَایَۃِ النَّاقَۃِ وَ شَھَادَۃِ شَاۃِ الْجَبَلِیَّۃِ وَ شُرْبِ الْکَثِیْرِ مِنَ الْبَشَرِ قَلِیْلًا
مِّنَ الْمَاءِ یعنی بدرستیکہ نبی علیہ السلام دعویٰ کرد نبوت را و ظاہر کرد معجزات را بر دستہائے خود
چون دو پارہ ساختن ماہتاب را و کشیدن بسوئے خود درخت را و سلام گفتن سنگ
و روان شدن آب از میان انگشتہائے آن سرور کائنات صلعم و تسبیح خواندن چوب و شکایت
کردن شتر مادہ و گواہی دادن گوسپند کوہی و نوشانیدن از آب اندک مردمان کثیر را۔ معجزات
کہ از محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وسلم در ظہور آمدہ از تفسیر مفسران و از روایت راویان چنین معلوم
گشتہ کہ قبل از تولد حضرت عبد اللہ بن عبد المطلب بن ہاشم بن عبد مناف کافران از علم نجوم
میگفتند کہ در سال فلان آن شخص در جہان پیدا خواہد شد کہ از وے پیغامبر آخر زمان متولد
خواہد شد از این جبہ صوف قطرہ خون خواہد چکید آخر الامر چون تولد حضرت عبد اللہ گشت
از جبہ صوف کہ ہر کافران را بود قطرہ ہائے خون چکید در میان کافران غوغا افتادہ کہ آن
شخص کہ از وے پیغامبر آخر الزمان پیدا خواہد بود متولد شد آخر کافران علیہم اللعنۃ با یکدگر
خود ہا مصلحت برین مستحکم کردند کہ بہتر آنست کہ ہمین شخص را بالفعل از جہان ناپید باید کرد اگر این
را خواہیم گذاشت تا آخر از وے پیغامبر آخر الزمان پیدا خواہد شد و او دین اسلام را بر دین ما
غالب خواہد کرد بعدہ عزم جزم بکشتن حضرت عبد اللہ کردہ روانہ شدند لیکن کافران ہر چند
حتی المقدور خود در کشتن حضرت عبد اللہ دریغ نہ کردند لیکن بسبب نور محمدی و بحفظ حافظ حقیقی موی
از تن ہرگز جدا کردن نتوانستند در پرورش عبد اللہ عبد المطلب کوشش ابویہ و احتیاط
از حد زیادہ میکردند چون بہ عمر پنج و شش سالگی رسید راویان چنین روایت میکنند کہ حضرت عبد اللہ

دوم بدلیل و حجت که صدر مذکور شد باطل گشت زیاده بودن از دو بطریق اولی باطل و محال بود چنانچه بادنی تامل روشن گردد والله اعلم بالصواب **مجلس ششم** روزے بندگی حضرت مخدوم دام شرفه بعد فراغ نماز بامداد بتلاوت قرآن مجید و فرقان حمید مشغول بودند که شخصے از مسافر بخارا آمد و سلام گفت بندگی مخدوم عظمه الله جواب سلام او داده لیکن تعظیم نه کرده بعد تلاوت قرآن مجید بندگی حضرت مخدوم جهان جهت تسکین خاطر آن شخص مسافر و ترغیبًا للحاضرین بر لفظ مبارک راند که از کتب مطول چنان معلوم گشته که بوقت تلاوت سخن نه گوید و شنونده قرآن هم باید که سخن نه گوید و در حال تلاوت قرآن تعظیم هیچ کسی نه کند مگر تعظیم بادشاه عادل و مادر و پدر و استاد۔ درین اختلاف روایت است نزدیک بعضے استاد مطلق هر چیزے که باو خوانده باشد و نزدیک بعضے تخصیص است که تعظیم استادیکه باو فقه خوانده باشد بکند بعده همون شخص بخارا استفسار نمود که فرق درمیان قرآن به یاد خواندن و دیده خواندن چیزے هست یا نه بندگی حضرت مخدوم جهان فرمود آرے فرق این قدر است کسیکه قرآن یاد می خواند پس گوئی حق تعالی باوے سخن میگوید و کسیکه دیده میخواند پس چنین است که گوئی که او با حق تعالی در سخن است باید که معنی قرآن بغیر از تفسیر هرگز یاد نباید گفت۔ بقوله علیه السلام مَنْ فَسَّرَ الْقُرْاٰنَ بِرَأْیِهٖ فَقَدْ کَفَرَ یعنی کسی که معنی بگوید قرآن را از عقل خود پس تحقیق او کافر است و مس نه کند قرآن را در حالیکه جنب باشد و بے وضو هم از دست نگیرد قرآن را مگر به غلاف۔ همدرین میان ذکرے در نسب رسول علیه السلام در پیش آمده بود بندگی حضرت مخدوم جهان دام شرفه بر لفظ مبارک راند که ان نبینا و رسولنا محمد مصطفے صلی الله علیه وسلم بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مره بن کعب بن لوے بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اُد بن اُدد بن هميع بن عامر بن سلامان بن ثابت بن حمل بن قیدار بن اسمٰعیل ذبیح الله بن ابراهیم خلیل الله بن آذر بن ناحور بن شاروخ بن ارغو بن فالغ بن غابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح پیغامبر علیه السلام بن لامک بن هود

آورده عقد بستند چون نور محمدی صلی الله علیه وسلم از پشت عبدالله در رحم مادر محمد مصطفیٰ صلی الله
علیه وسلم که آمنه نام بود نزول کرد نوریکه بر چهرهٔ عبدالله می شتافت در زوال شد روزے
عبدالله بطریق سیر طرف همون دخترے بادشاه که آرزوے کمال میداشت سیر فت اصلاً توجه
آن دختر طرف عبدالله نبود حضرت عبدالله در دل خود گفتند که چون قبل ازین این دختر
بادشاه مرا میدید بتواضع و تعظیم از حد زیاده بخدمتگاری می ورآمد الحال موجب چیست که نظر
هم نمی کند حضرت عبدالله بآن دختر بادشاه گفت که اے فلان این چه حال است که قبل ازین
آرزوے دیدن ما از حد زیاده تر بود الحال چیست دختر بادشاه جواب داده آرزوے چیزے که
میداشتم آن چیز بمقام خود رسید و قرار گرفت بوے برفت و گل بماند گل برفت و خار ماند گنج
بردند مار ماند مجلس هفتم روزے بعد نماز جمعه بندگی حضرت مخدوم جهان نورالله ضمیره
بے نظیر همچو قمر منیر جلوس بجامع مسجد فرموده بودند طالبان دین و محققان اهل یقین گرد او همچو هاله نشسته
بذکر کلام دینی مشغول بودند اندرین میان مولانا آمون عرضداشت که در اداے نماز جمعه میان
علما اختلاف واقع است چنانچه پوشیده نیست لیکن به مذهب اهل سنت نماز جمعه بچه نوع
آمده است بندگی حضرت مخدوم اعظم الله بزبان گوهر فشان فرمود که طریق نماز جمعه بهتر آنست
که جمله شانزده رکعت بگذارد اول چهار رکعت سنت صلوٰة الجمعه خواند بعده دو رکعت فرض صلوٰة
الجمعه بجماعت بگذارد بعده چهار رکعت سنت خواند لیکن درین سنت ظهر و جمعه یکے هم نگوید
بلکه اربع رکعات صلوٰة سنت هذا الوقت بگوید بعد ازان چهار رکعت فرض خواند نیت بدین نوع کند
نویت ان اصلی لله تعالیٰ اربع رکعات صلوٰة آخر الظهر ادرکت وقته متوجهاً
الی جهة الکعبة الشریفة الله اکبر - دو رهر چهار رکعت سوره فاتحه ضم کند لیکن در دو رکعت
اخیر معوذتین با فاتحه ضم کند بعد ازان دو رکعت سنت بکند - جلد ریاحین نزدیک بود از مقام
مطلوب برشید و مولانا آمون فرمود که ترغیباً للحاضرین باواز بلند بخوانید چیزیکه بندگی حضرت
مخدوم مقبول کونین بزبان گوهر فشان در جواب مولانا آمون فرموده بودند مطابق عبارت

روزے بہ طرف صحراے میرفست کہ ماہتاب از آسمان جدا گشتہ در گریبان حضرت عبد اللہ در
آمدہ بعد ازان دوبارہ گشتہ بمنزل خود رفت حضرت عبد اللہ این معاملہ را دیدہ وتحیر وتفکر افتادہ
این حقیقت واقعی را پیش حضرت عبد المطلب یک یک اظہار ساخت حضرت عبد المطلب این واقعہ
راشنیدہ در دل خود گفت کہ از ہمین شخص پیغامبر آخر زمان تولد خواہد شد آن ماہتاب کہ در گریبان
عبد اللہ در آمد در حقیقت نور محمدی بود کہ می شتافت ازان روز محافظت عبد اللہ از حد زیادہ
میکردند و بسبب نور محمدی این چنین جمال وحسن وکمال بر عبد اللہ ایزد لایزال ارزانی داشتہ
بود کہ سوداے محبت عبد اللہ در دل جمیع خلق اللہ از حد زیادہ تر بود از انجملہ در آن عصر یک دختر
بادشاہ بود کہ او بقوت علم خویش میدانست کہ پیغمبر آخر زمان از عبد اللہ پیدا خواہد شد ازین جہت
آرزوے تمام میداشت کہ اگر عبد اللہ از من ہم صحبت شود تا این نعمت علیا یعنی پیدا بودن پیغمبر
آخر الزمان بہ نصیبہ من شود در تجسس وتفحص عبد اللہ می بود اتفاقاً روزے حضرت عبد اللہ بعزم
شکار طرف وادی رفتہ بود آنروز کافران نیز بقصد ہلاکی عبد اللہ بہ مقامے خفتہ بودند کہ یک شیر
نزدیک عبد اللہ آمدہ ۔ ہرچند قصد میکرد کہ بضرب پنجہ ہلاک کردہ طعمۂ خود نماید لیکن ازانجا جنبش نتوانست
کرد کافران اینچنین حال بدیدند وبا یکدگر میگفتند کہ درباب کسیکہ خداے تعالی این چنین رحم وعنایت
خود مرحمت کردہ است کہ شیر ہرگز طاقت نمے یابد کہ ہلاک کند پس ازمایان چہ خواہد شد شرمندہ
گشتہ ہر یک باز رفتند شخصے از قاتلان حضرت عبد اللہ نیز در شکار رفتہ بود آن شخص این معاملہ
را دیدہ در دل خود یقین آورد کہ این محض تصرف کرامت است کہ شیر حیوان بودہ قصد ہلاک میکند
لیکن نمے تواند کہ از جاے خود مقدار موے جنبد آخر الامر آن شخص چون بخانہ خود آمد پیش
زن خود واقعہ عبد اللہ کہ از شیر روے دادہ بود یک یک بیان نمود وگفت کہ تو بخانۂ عبد المطلب
برو بروجہے کہ باشد منت والحاح کردہ دختر خود را بعبد اللہ بدہ آخر الامر زن آن شخص بخانہ عبد المطلب
آمدہ بمنت تمام اظہار ساخت کہ دختر خود را بہ عبد اللہ می سپارم ہرچند میگفت حضرت عبد المطلب
قبول نہ میکردند آخر بعد الحاح ومنت بسیار قبول کردند آنچہ رسم کدخدائی در آن زمان بود بجاے

روایت کرد کہ پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ اگر مومنے پشیزے زر صدقہ کند فضل روزہ عاشورہ دریابد وہر کہ روز عاشورہ روزہ دارد ہشت درہاے بہشت بروے کشادہ گردد۔ در آید بہر در کیہ خواہد ابن عباس رضی اللہ عنہ گفت کہ پیغامبر فرمود صلی اللہ علیہ وسلم ہر کہ روز عاشورہ روزہ دارد پس مر آن بندہ را بہر ساعتے شب و روز آن یوم عاشورہ کہ بست وچہار ساعت بود برانگیزد خدائتعالی بسوی آن بندہ ہفت لک فرشتہ کہ خوانند مر آن بندہ را آمرزش تار و زقیامت و برانگیزد خدائتعالی در بہشت ہفت لک فرشتہ تا بنا کنند قصرہا و شہرہا بنشانند درختان و روان کنند جوی ہا اگر بمیرد دران روز شہید مردہ باشد ابن عباس گفت رضی اللہ عنہ کہ ہر کہ روز عاشورہ روزہ دارد دادہ شود مر آن بندہ را بعدد ہر حرفی کہ در توریت و انجیل و زبور و فرقان است نیکی۔ و در شب عاشورہ صد رکعت بگذارد و بخواند در ہر رکعت بعد از فاتحہ سہ بار قل ہو اللہ احد۔ چون از نماز فارغ شود ہفتاد بار بگوید سبحان اللہ والحمد للہ ولا الہ الا اللہ واللہ اکبر ولا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم و در روز عاشورہ شش رکعت نماز بگذارد و بخواند بعد از فاتحہ والشمس یکبار والضحی ایک بار و انا انزلناہ یک بار۔ و اذا زلزلت الارض یکبار و معوذتین یگان بار۔ چون از نماز فارغ شود سر بہ سجدہ برد و قل یا ایہا الکفرون بخواند و حاجت خود خواہد روا گردد مجلس نہم روزے بندگی حضرت مخدوم عظمہ اللہ بہ جمیع طالبان دین و محققان اہل الیقین جلوس فرمودہ بودند از میان ایشان مولانا آمون عرضداشت کہ بعضے اہل صفہ بران اند کہ ایشان ہرگاہ کہ بدرجۂ کمال رسند عبادت کردن بروے فرض نیست حکم نفی عبادت این ہا البتہ بدلیل و سند خواہد بود پس آن دلائل و سند ایشان کدام است کہ بروے تکیہ گرفتہ مستقل بر منع عبادت بودہ اند بندگی مخدوم عظمہ اللہ فرمودند کہ دلائل مستند متصوفین در منع عبادت این آیت کریمہ است وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَاْتِيَكَ الْيَقِيْنُ پس بر تقدیر مذہب بعضے از اہل تصوف صفت حکم لفظ حتے کہ در آیت مذکورہ واقع است از براے نہایت است پس معنی چنان شود کہ عبادت بکن پروردگار خود را تا کہ آید ترا الیقین۔ لیکن محققان شرع بر آن اند کہ لفظ حتی از براے غایت نیست بلکہ از براے علت است چنانچہ میگویند اَسْلِمْ حَتّٰى

ریاحین آمده ہمدران فصل طریق نماز تہجد نیز مسطور بود خواندن فرمود بہ مضمون آنکہ دوازدہ رکعت
پیش دوگانہ سنت بگذارد نیت ہر دوگانہ آنکہ نویت ان اصلی للہ تعالیٰ رکعتی صلوٰۃ
التہجد سنت رسول اللہ تعالیٰ متوجہا الی جہۃ الکعبۃ الشریفۃ اللہ
اکبر در دوگانہ اول در رکعت اول بعد سورہ فاتحہ دوازدہ مرتبہ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ و در
رکعت دوم بعدہ سورہ فاتحہ یازدہ مرتبہ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ بخواند بعدہ تحیات و درود خواندہ
سلام دہد و صد بار یا وہاب بخواند و پنج مرتبہ اسم اللہ حاضری اللہ ناظری
اللہ شاہدی اللہ ناصری اللہ معی۔ خواندہ از جلسہ برخیزد و دوگانہ دیگر شروع
کند در ہر رکعت یک یک مرتبہ قل ہو اللہ احد کم کند چنانچہ در ششمین دوگانہ آخر رکعت
بعد فاتحہ یک مرتبہ قل ہو اللہ احد خواند نماز تہجد تمام کند لیکن بعد سلام در دوگانہ اول ہمون
اسم خواند کہ در صدر مسطور است و بعد سلام در دوگانہ دوم صد مرتبہ یَا فَتَّاحُ و پنج اسم
مذکور خواند۔ و بعد سلام در دوگانہ سوم صد بار یا غفارُ و پنج مرتبہ اسم مذکور خواند و در دوگانہ چہارم
بعد سلام صد مرتبہ یا کریمُ و پنج مرتبہ اسم مرقوم خواند و در دوگانہ پنجم بعد سلام صد بار یا عزیزُ
و پنج مرتبہ اسم مسطور خواند و در دوگانہ ششم بعد سلام صد مرتبہ یا بدوحُ و پنج مرتبہ
اسم مسطور خواندہ سر بہ سجدہ بردہ انچہ خواہش قلبی داشتہ باشد از ایزد واہب العطایا
دعا بخواہد و از نماز تہجد فارغ شود بدین طریق نماز تہجد دوازدہ رکعت ادا کردہ اند بعد ازان اند کے
در خواب رود و چون آخر پاس شب از پاس کم بماند آن زمان برخیزد از تجدید وضو دوگانہ شکرانہ بگذارد و بعدہ
این دعاء ملکوتی چندانکہ تواند بخواند و آن اینست سبحان الملک الجبار سبحان العزیز الغفار
سبحان الواحد القہار سبحان الکبیر المتعال سبحان الکریم الستار سبحان
الخالق اللیل و النہار سبحان الذی لم یزل و لا یزال مجلس ہشتم روز عاشورہ
بود کہ بندگی حضرت مخدوم عظمہ اللہ جلوس فرمودہ بودند ذکرے در فضیلت روزۂ
روز عاشورہ درمیان آمد بندگی حضرت مخدوم جہان بر لفظ مبارک خود راند کہ ابوہریرہ رضی اللہ عنہ

مخدوم عظمه الله در جوابش فرموده که چون طوفان نوح شد آب موج زد گِل محمد مصطفےٰ صلی الله علیه وسلم را در مدینه انداخت جائیکه بالفعل قبر مبارک است نور الله۔ پس رسول صلی الله علیه وبارک وسلم را مکی وہم مدنی گویند واُمّی نیز گویند چرا که نام مکه در قرآن اُمّ القریٰ است ہمدرین میان ذکرے در بیان ازواج مطہرات نبی صلی الله علیه وسلم افتاده۔ بندگی حضرت مخدوم بالتفصیل از زبان گوہر فشان بیان فرمودند که نبی علیه السلام ما تزوج من النساء الا اربعة عشرة نسوة۔ الاول خدیجة[۱] ثم سودة[۲] ثم عائشة بنت ابی بکر رضی الله عنه تزوج هؤلاء ثلثة بالمکة ثم تزوج حفصة بنت عمر رضی الله عنه ثم ام[۳] سلمة ثم ام حبیبة[۴] ثم جویریة[۵] ثم صفیة[۶] ثم زینب[۷] ثم میمونة[۸] ثم زینب[۹] ثم امرأة[۱۰] من هزیل ثم امرأة[۱۱] من بنی کندة ثم امرأة کلیب۔ وللخدیجة ثلثة ابن و اربع بنات الاول قاسم ثم طاهر وطیب وفاطمة ثم رقیة ثم ام کلثوم ثم زینب وولد ابراهیم بالمکة من ماریة قبطیة کانت من الجواری۔ وزوج رسول الله صلی الله علیه وسلم فاطمة لعلی کرم الله وجهه وزوج رقیة بعثمان رضی الله عنه فلما ماتت رقیة فزوج ام کلثوم وقال علیه السلام لو کانت عندی ثلثا فزوجتك وزوج زینب بابی العاص رض فماتت اولاد کلهن الا اولاد فاطمة رضی الله تعالیٰ عنها۔ والله اعلم بالصواب

مجلس دهم

چون بندگی حضرت مخدوم مقبول کونین ہر یک طالبان ومریدان را از خدمت حضور پرنور خود جا بجا تکیه گاه مقرر فرموده بودند به مولانا آمون نیز اشارت فرمودند لیکن مولانا آمون از دولت شرف ملازمت که مداومت حصول بود ہرگز مفارقت قبول نه کرده از عمر دوازده سالگی تا آخر وقت پیری بخدمت حضور مخدوم پرنور در سیر وطیر لازم می بود روزے بندگی حضرت مخدوم عظمه الله بعزم دیدار مقبول پروردگار خواجه اسحاق مغربی نور الله قلبه بمقام تکیه گاه ایشان رسیدند ذکرے در خوردن چونه که از صدف سوخته می سازند درمیان

۱ بنت خویلد
۲ بنت زمعه
۳ بنت ابی امیه
۴ بنت ابی سفیان
۵ از قبیله بنی مصطلق
۶ بنت حیی بن اخطب
۷ بنت جحش
۸ بنت حارث
۹ بنت خزیمه
۱۰ آنکه بخشید نفس خود را به نبی صلی الله علیه وسلم
۱۱ آنکه زیاده خواست از نبی صلی الله علیه وسلم مهر
۱۲ بنت جون

تَدْخُلَ الْجَنَّۃَ ۔ اسلام آر تا تو داخل شوی بجنت یعنی عبادت علت حصول یقین است
چنانچہ آوردن اسلام سبب دخول جنت است بعد ازان قاضی اشرف الدین عرضداشت کہ
اگر مردے از مال حرام صدقہ دہد و امید و طمع ثواب دارد پس حکم بر آن شخص چگونہ می کنند بندگی
حضرت مخدوم عظمہ اللہ فرمود کہ عند الشرع حکم بروے بکفر میکنند اگر فقیر میداند کہ از مال حرام
صدقہ دادہ است در آن صدقہ دہندہ را دعا خیر میکند فقیر ہم عند الشریعۃ کافر میگردد۔ ذکرے
در بیان سیادت افتادہ۔ آنہا کہ بزرگان ہم سیادت شدہ اند پنج کس اند اول حضرت محمد مصطفے
صلی اللہ علیہ وسلم دوم حضرت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ سوم حضرت امام حسن علیہ السلام
چہارم حضرت امام حسین علیہ السلام پنجم حضرت بی بی فاطمہ رضی اللہ عنہا پس نباید کہ
در حقیقت سید نباشد و سید گویاند و ہم نباید کہ در حقیقت سید باشد و چیزے دیگر گویاند
کما قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لَعْنَۃُ اللّٰہِ عَلٰی دَاخِلِنَا فِیْنَا بِغَیْرِ نَسَبٍ وَعَلٰی خَارِجِنَا داخلین۔ خارجین
مِنَّا بِغَیْرِ سَبَبٍ یعنی لعنت خدا باد بر کسیکہ داخل در ما باشد بغیر نسب و سید گویاند و لعنت
بر آن کسیکہ سید باشد و دیگر گویاند بغیر سبب مگر آنکہ کہ اگر سید گویا ہم مارا بکشند و یا خطاب سب
دادہ باشند۔ بعدہ فرمود کہ علامت سیادت آنست کہ ہرگز بدخلق و متکبر نبود و نیز بر اخذ مال غیرے
و بر قتل ناحق اقدام نکند و ہم مصدر صغیرہ و کبیرہ نگردد۔ مولانا آموں عرضداشت کسی کہ پدرش
شیخ باشد و مادر او سیدہ باشد پس اگر او سید گویاند درست باشد یا نہ بندگی مخدوم عظمہ اللہ
فرمود کہ اینچنین شخص اگر سید گویاند جائز است اگرچہ فرزند را اصالت از طرف پدر خود است لیکن اینچنین
شخص کہ مادر وے سیدہ باشد بسبب بہترین سیادت اگر گویاند درست است ذکرے
در تولد پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم درمیان افتادہ بود بندگی حضرت مخدوم عظمہ اللہ بر لفظ مبارک
راند کہ گل جسد مبارک پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم از ناف زمین است جائیکہ کعبہ است مولانا
آموں عرضداشت کہ گل جسد مبارک نبی صلی اللہ علیہ وسلم از مکہ بود دفن در مدینہ چرا کردند زیرا کہ
میگویند کہ از ہر جا کہ گل آدم وجود مے سازند باز بعد مردن ہموں جا دفن کنند بندگی حضرت

هو المستعان

رسالہ وفات نامہ

حضرت مخدوم الملک شیخ شرف الحق

والحقیقت والدین احمد یحییٰ منیری قدس اللہ سرہ العزیز

در مطبع مفید عام آگرہ طبع شد

سنہ ۱۳۲۱ ہجری

افتاده که خوردن چونه روا باشد یا نه بندگی حضرت مخدوم جهان در جواب فرمود که آن صدف استخوان
رکرم است که آب مقام گاه اوست چون در آتش سوخته شود خوردن او روا باشد. در پیتولا به
تقاضاے خلق عالم آنوقت در خدمت کرام بندگی مخدوم مقبول انام بآرزوی تمام التجا برین آورده
که قدرے زمین نذر مخدوم جهان آورده ام بکار فقیران خواهد آمد چنانچه بندگی حضرت مخدوم
عظمه الله حضور خواجه مذکور از روے نوازش خاص مولانا آمون را به خطاب اسم چهار قسم شیخ
آمون - بهائی آمون - مولانا امون - مقبول عالم آمون ممتاز کرده زمین نذر خود عطای بمولانا
آمون فرمود چنانچه مولانا مذکور قبول نموده تکیه و آرام گاه خود ساخت از انوقت
درباب نوازش مولانا آمون اکثر آمد و رفت ظاهری بندگی مخدوم جهان در آن سرزمین بود بلکه
یک گلچکان ابتداً و تبرکاً از دست مبارک خود نصب کرده سیراب از شیر و شکر ساخت و
به نصب درختان دیگر مولانا شیخ آمون را حکم فرمود که چون آباد خواهد بود آرامگاه فقیران و
مسکین و وابستگان است بموجب حکم حضرت مخدوم مولانا شیخ آمون همچنان کردند
والله اعلم بالصواب

سال ہجرت بود کاندم ہفتصد و ہشتاد و دو		اینچنین گنج معانی شد بہ خاک اندر نہان

بعد از نماز بامداد بندگی مخدوم جہان قدس اللہ سرہ العزیز در رواق نو کہ ملک الشرق ملک نظام الدولۃ والدین
خواجہ ملک بکنہ اللہ و مد عمرہ بنا کردہ بود بر سر سجادہ تکیہ فرمودہ بودند و خدمت شیخ جلیل الملۃ
والدین برادر حقیقی و خادم خاص دام جلالتہ علی المسند التقوی و بعضے یاران و خدمتگاران کہ چند شب
بدولت موافقت پیوستہ بیدار می بودند چنانکہ قاضی شمس الدین دام تقواہ و مولانا شہاب الدین
خواہر زادہ خواجہ مینا و مولانا ابراہیم و مولانا امون و قاضی میان و ہلال و عقیق و عزیزان دیگر کہ حاضر بودند
خدمت حضرت مخدوم قدس اللہ سرہ العزیز بر زبان مبارک راند لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ
الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ بعدہ روسے مبارک بر ایشان آوردہ فرمودند شما ہمہ بگوئید بحکم فرمان ہمہ موافقت
نمودند لا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم بگفتند بعدہ تبسم کنان بر طریق تعجب
فرمودند کہ سبحان اللہ آن ملعون درین محل در مسئلہ توحید بہ چیزے میخواہد کہ بہ جنبانند از فضل
خدائے تعالی چہ التفات لا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم گفتن گرفت و حاضران را نیز
فرمودند کہ شما ہم بگوئید بعد گفتن لا حول ولا قوۃ در ادعیہ وظائف مشغول شد تا چاشت فارغ شد بعدہ بعد
زمانی زبان مبارک بہ تحمید خداوند بر کشاد بلند آغاز کرد الحمد للہ الحمد للہ خدا کرم کرد المنۃ
للہ المنۃ للہ چند کرت بہ خوشی دل و فرحت باطن بار بار ہمین اعادت می نمود فرمود الحمد للہ المنۃ للہ
المنۃ للہ المنۃ للہ بعد ازان بندگی مخدوم قدس اللہ سرہ العزیز از رواق در صحن رواق آمد تکیہ
فرمود بعد زمانے دست مبارک فراز کردہ بطریق مصافحہ دست قاضی شمس الدین دام تقواہ
بگرفت زمانے گرفتہ بود و گذاشت آغاز وداع ہم از ایشان بود بعدہ دست قاضی زاہد دام اللہ زہدہ
و ورعہ بگرفت بر سینہ مبارک داشت و فرمود ما ہمانیم ما ہمانیم باز فرمود ما ہمان دیوان گانیم ما ہمان دیوان
گانیم باز در مقام تواضع نزول فرمود بلفظ مبارک راند بلکہ خاک کفش دیوان گانیم بعدہ ہر یکے را
اشارت بالغا بالغ ارزانی فرمود دست در یش ہر یک بہ بوسید و امیدوار رحمت پروردگار
عز وجل و مغفرت او گردانید و این آیت بلند برخواند لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَۃِ اللّٰہِ اِنَّ اللّٰہَ یَغْفِرُ

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد و ستایش فراوان مر حضرت پاک خداوند پاک را که ارواح پاک انبیا و اولیا از عالم پاک بلطف و فضل برای کسب کمالات ایشان و ارشاد و هدایت خلق در دنیا به ظهور آورده بعد از کسب و کمالات به عالم پاک برداری كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ برین معنی است وَمِنْهُ يَبْدَأُ وَإِلَيْهِ يَعُودُ اشارت برین واردات است و درود بی پایان بر سرور عاشقان و تاج سر محبان محمد رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم که اصل همه خلائق از انس و ملائک او ست اگر او نبودی نه عالم بودی و نه آدم و النبی الامی موید این رمز است و بعده تحیات تسلیمات بر آل و اهل بیت او و یاران او و علمای طریقت و بلغای حقیقت که هر یکی خلفای او بودند در میان علم شریعت و احکام طریقت و اسرار حقیقت خصوصاً بر خلیفه عصرنا و مقتدای دهرنا مولانا و مخدومنا و استادنا و شیخنا و مرشدنا الخلق الی الحق قطب العارفین و برهان العاشقین شیخ شرف الحق و الحقیقت و الهدی و الدین احمد بن یحیی منیری قدس سره العزیز باد اما بعد میگوید بنده ضعیف زین بدر عربی که بعضی یاران در وقت رحلت حاضر بودند برین حقیر اشارت کردند که آنچه خدمت حضرت شیخ الاسلام و المسلمین قدس الله سره العزیز در وقت وداع هر کسی را فرموده اند و وصیت کرده اند در کاغذی جمع کن تا غائبان را از آن حظی و نصیبی باشد بنابران این حقیر آنچه حقیقت حضرت شیخ الاسلام بوقت رحلت از وصایات و ادعیه و بشارت ها در حق بعضی که حاضر بودند بر سبیل مفصل و در حق بعضی که غائب بودند بر سبیل اجمال استماع افتاده بود درین اوراق جمع آورده بخدمت یاران که حاضر بودند تصحیح کرد در روز چهارشنبه پنجم ماه شوال سنه ۷۸۲ اثنی و ثمانین و سبعمایة سعادت قدمبوس بلب ادب حاصل آمد - بیت

شهاب الدین ناگوری دام تقواه بیآمد چند کرت بر سر و روے و رخساره و ریش و دستار او بوسه
داد چنانکه روے مبارک و لب مبارک قدس الله سره العزیز بر روے او رسیده و آه آه
کنان الحمد لله الحمد لله گویان دست مبارک فرود آورده و درود میفرستاد و مولنا
شهاب الدین جمال مخدوم باکمال نظر میکرد و درود میفرمود بعده مولانا شهاب الدین دام تقواه
خواهرزاده مینا را فرمود قدس الله سره العزیز تو مرا بسیار خدمت کردهٔ با من بسیار موافقت
نموده و بحسن خلقی که با من داشتی ملازمت بجد کرده عاقبت بخیر باد همدرین محل مولانا شهاب الدین
خدمت مولانا مظفر بلخی آبادی و مولانا نصیر الدین جونپوری دام تقواهما را یاد دهانیدند و عرضداشتند
که حضرت مخدوم درباب مولانا مظفر و مولانا نصیر الدین چه فرمان میشود بندگی مخدوم قدس الله
سره العزیز با خوشی تمام بر لفظ مبارک راند و تبسم کنان فرمود باشارت جمیع انگشتان بجانب
سینه مبارک خود که مظفر جان من است و جانان من است و مولانا نصیر الدین هم همچنین فرمود
انچه خلافت و مقتداے را بباید در ایشان موجود است آنکه به گفتم آن مسکینان را از فتنه خلق
باز داشتم درین محل مولانا شهاب الدین بدو لفظ خود را آورده بشرف پابوس مشرف گردانید
و عرضداشت خدمت مخدوم این را قبول فرمایند فرمود قدس الله سره العزیز قبول کردم این
چه باشد من خانه تو تمام قبول کرده ام بعده بر سر او طاقیه ارزانی داشت و باز التماس به تجدید بیعت نمود که مخدوم تجدید
بیعت این بنده را مشرف گردانند بر لفظ مبارک فرمود من هم به تجدید قبول کردم بعده قاضی مینا دام علمه
بیآمد پاے مبارک بوسید هلال تعریف داد که قاضی مینا است فرمود قدس الله سره العزیز
قاضی مینا قاضی لبیک عرضداشت و بر کف دست مبارک بوسه داد بندگی مخدوم عالم
قدس الله سره العزیز دست مبارک بر روے و ریش و رخساره او فرود می آورد و میفرمود خدای
بر تو رحمت کند و بر زبان مبارک ارزانی میداشت که با ایمان باشی و با ایمان روی و این شفقت
هم ارزانی فرمود که مینا از آن من بود و مولانا ابراهیم دام تقواه آمد بشرف پاے بوس مشرف شد
دست راست بر ریش مولانا ابراهیم فرود آورد و فرمود که تو خدمت مرا نیکو کردهٔ و موافقت تمام

الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا این بیت بزبان مبارک شکرافشان ارزانی داشت بیت

خدایا رحمت دریاے عام است	ازانجا قطرۂ بر ما تمام است

بعده روے مبارک بسوے حاضران آورده فرمود که اگر فردا شمارا به پرسند که چه آورده اید بگوئید لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ آورده ایم و فرمود قدس الله سره العزیز اگر مرا خواهند پرسید من همین خواهم گفت بعده کلمهٔ شهادت بلند گفتن گرفت اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ و این دعا نیز خواند رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا وَّبِالْقُرْاٰنِ اِمَامًا وَّبِالْكَعْبَةِ قِبْلَةً وَّبِالْمُؤْمِنِيْنَ اِخْوَانًا وَّبِالْجَنَّةِ ثَوَابًا وَّبِالنَّارِ عَذَابًا ۔ بعده قدس الله سره العزیز روے مبارک به جانب مولانا تقی الدین و الملة اودهی دام تقواه آورده دست مبارک فراز کرده گرفت فرمود عاقبت بخیر باد و کرم و رحمت بسیار ارزانی داشت بعده برزبان مبارک رفت امون مولانا امون نزدیک در درونی رواق بود شنید لبیک گویان دویده پیش آمد بشرف پاے بوس مشرف گشت دست او بگرفت و برروے و بر سینه مبارک مالیدن گرفت و فرمود بسیار خدمت کرده ترا نه خواهم گذاشت خاطر جمع دار یکجا خواهم بود و اگر روز خواست به پرسند که چه آورده بگوی لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا اگر مرا خواهند پرسید من هم همین خواهم گفت و یاران را بگوے که خاطر جمع دارند اگر مرا آبرو خواهد بود من هیچ کس را نه خواهم گذاشت بعده روے مبارک بهلال و عقیق آورده فرمود قدس سره العزیز تو مرا بسیار خوش داشته بسیار خدمت کرده چنانچه من از تو خوش بوده ام تو هم خوش خواهی بود و خوش خواهی ماند و سه کرت دست مبارک بر پشت هلال فرود آورد و باز فرمود بامراد خواهی ماند و هردو قدم مبارک در کنار هلال بود که این شفقت و رحمت بدو ارزانی فرمود و بعده مولنا

پیش آمده است وگرنه که نبشتے بعده خدمت شیخ جلیل الملة والدین برادر خادم خاص دام جلالته در
پهلوے مخدوم قدس الله سره العزیز نشسته بود دست مبارک مخدوم گرفته روے مبارک بجانب
شیخ جلیل الملة والدین آورد فرمود جلیل خاطر جمع دار ترا علما و درویشان نخواهند گذاشت و ملک نظام
الدولة والدین خواجه ملک خواهد آمد سلام و دعا از من به رسانی و معذرت بسیار کنی و بگوے
که من از تو خوشنودم و خوشنود میروم و تو هم خوش خواهی بود و فرمود که تا ملک نظام الدین آید
ترا نخواهد گذاشت شیخ جلیل الملة والدین به شکستگی تمام از آنجا که در و برادری هست بر قوت دیدار پیر مشفق آب در دیده گردن گرفت بعد
مخدوم قدس الله سره العزیز چون شکستگی دل ایشان معاینه کرد بشفقت تمام فرمود که خاطر جمع
دار دل قوی دار بعده فرمود قدس الله سره العزیز کیست هلال عرضداشت که مولانا محمود صوفی است
بندگی مخدوم قدس الله سره العزیز بطریق تاسف بلیغ بر زبان مبارک ارزانی داشت بیچاره
غریب است مرا غم از این می آید بیچاره کس ندارد بعده دعای عاقبت بجهت او در کار داشت بعد از آن قاضی خان
خلیل بشرف پاے بوس مشرف شد فرمود بیچاره قاضی خان یار قدیم است بسیار در صحبت من
بود حقتعالی ثواب بدهد و عاقبت بخیر گرداند فرزندان او هم دوستان من اند عاقبت بخیر باد و از
دوزخ حق تعالی خلاص دهد بعده خدمت خواجه معز الدین آمد و قدم بوس کرد عرض داشت فرمود
عاقبت بخیر باد و بعده مولانا فضل الله آمد و پاے مبارک مخدوم قدس الله سره العزیز بوسه داد
فرمود بهله بهله خداے تعالی عاقبت بخیر کناد بعده فتوح مطبخی خاص عقیق خدمت مخدوم قدس
الله سره العزیز و نوبر ضجعه گریه کنان آمد در پاے مبارک افتاد فرمود بیچاره فتوحا بود چنانکه بود
از آن من بود دعاے عاقبت در باب او مرحمت فرمود بعده مولانا شهاب الدین زین بشرف
پابوس مشرف شد هلال تعریف داد مولانا شهاب الدین برادر حاجی رکن الدین است فرمود عاقبت
بخیر باد بر لفظ مبارک ارزانی داشت غم ایمان بخورید و امیدوار رحمت حق گردانیده برخواند لا
تَقْنَطُوا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا بعد از زمانے به نزدیک نماز
پیشین خدمت سید ظهیر الدین با پسر عم دام سیادته بشرف ملاقات مشرف شد خدمت حضرت

نموده با آبرو خواهی بود مولانا ابراهیم عرضداشت که مخدوم صحیح البیاض از من خوشنود هستند فرمود ما از همه
خوشنود هستیم باید که شما از ما خوشنود باشید هرچه هست از جانب من است بعده قاضی نورالدین برادر قاضی
شمس الدین نور الله قلبها بنور العلم والادب بیآمد و بسعادت دست بوس و قدم بوس مشرف شد بندگی مخدوم
جهان قدس الله سره العزیز دست قاضی نورالدین بگرفت و بشفقت تمام بر ریش و روی و رخساره و دست
آه آه کنان چندکرت بوسه داد چنانکه روی مبارک سلطان العارفین بر روی و رخساره قاضی نورالدین رسید
فرمود تو در صحبت من بسیار بوده و خدمت بسیار کرده من از تو خوشنودم ان شاء الله تعالی فردا
یکجا خواهیم بود بعده مولانا نظام الدین دهی کوهی بقدمبوس مشرف شد فرمود قدس الله سره العزیز
بیچاره از آنجا که قصد کرده بود و بجوار ما آمده بود طاقیه از سر مبارک کشیده بدو داد و انعام کرد و دعاء
عاقبت در باب او و هر کار داشت و فرمود حق تعالی ترا به مقصود رساند و همه غریبان را معذرت کرد
و فرمود یاران را بروید و غم ایمان و دین خود بخورید و مشغول بدان شوید بعده بیچاره یعنی زین بدر عربی
سر بر زمین نهاد ترسان و لرزان نیت تجدید بیعت و توبه از گناه نمود دست مبارک سلطان العارفین
قدس الله سره العزیز بگرفت بوسید و بر چشم و سر و هر دو یک دیده فرود آورد و فرمان شد کیست این
عرضداشت که بیچاره سگ گرگین آستانه علیا توبه میکند و خواستم که عرضداشت کنم بندگی مخدوم
قدس الله سره العزیز به تجدید قبول فرمایند از آنجا که نور باطن همه وقت در اشراق است بر حکم
اشراق دریافت بر فور بر زبان مبارک ارزانی داشت برو ترا قبول کردم و خانه ترا تمام قبول کردم
و خیلخانه تو تمام بر من بسته اند همه را قبول کرده ام خاطر جمع دار اگر مرا آبروی خواهد بود من هیچکس
را نگذاشتنی نه ام بیچاره عرضداشت که مخدوم بندگان مخدوم را آبرو است فرمود امید هاست
قدس الله سره العزیز قاضی شمس الدین دام تقواه بیامد به پهلوی بندگی حضرت مخدوم قدس الله سره
العزیز بنشست مولانا شهاب الدین و هلال و عقیق عرضداشت مخدوم در باب قاضی شمس الدین
چه فرمان میشود فرمود قدس الله سره العزیز قاضی شمس الدین را چه خواهیم فرمود
قاضی شمس الدین فرزند من است چندین جای فرزند نبشته ام در مکتوب
برادرم نوشته ام و بسبب اظهار علم درویشی آزاد شده است و بواسطه او چندین گفتن و نوشتن

مبارک تلقین کرد و یاد دهانید بعده چون این آیت تمام خواند فرمود او خوب میکند ولی دهشت میخورد
بعده درین محل ذکر درویش مغربی کرد که او را قرآن خواندن گاهے خوش آمدی و گاهے نیامدی و وقت
از وقت شنیدی و وقت از وقت نشنیدی بعده قاضی عالم را الشربت و تنبول دادن فرمود
و معذرت کرد و پیراهن از وجود مبارک کشیدن گرفت و برائے وضو آب طلبید و آستین مبارک
گرد آورد و مسواک نیز طلبیده تسمیه بلند بر خواند و وضو آغاز کردند و ادعیه در هر محلی میخواندند و هر دو دست
شست تا آرنج و در شستن روے مبارک سهو افتاد خدمت جلیل الملة والدین دام جلاله یاد دهانید
که بندگی مخدوم روے مبارک نشسته اند بعده بندگی مخدوم قدس الله سره العزیز وضو کردن
از سر نوع اعادت نمود و تسمیه و ادعیه چنانکه آمده است در هر محلے میخواند با حتیاط تمام چنانکه
سید ظهیر الدین والملة مفتی و حاضران مجلس معاینه میکردند و متعجب میشدند و هر یکے میگفتند
که درین چنین حالت این احتیاط قاضی زاهد دام زهده و ورعه قصد در شستن پاے مبارک
دست دراز کرد خواست که یاری نماید مخدوم قدس الله سره العزیز دست قاضی زاهد باز داشت
و فرمود بایستید بعده هم از خود وضو تمام کرد بعد از تمام وضو شانه طلب کرد و در محاسن مبارک
شانه کشید بعده مصلا طلبید نماز شروع کرد و بدو رکعت سلام داد بعد زمانے جهت سستی
قالب مبارک استراحت فرمود بعده شیخ جلیل الملة والدین عرضداشت که مخدوم سلامت
در رواق شوند که وقت سرد شده است بندگی مخدوم قدس الله سره العزیز برخاست کفش در پای مبارک
کرد و روان شد یکدست مبارک خود بر گردن مولانا زاهد و دوم دست مبارک بر گردن مولانا شهاب الدین نهاد
به سلامت درون رواق شد و هم بر زمین بالاے نطع چرم شیر آسایش فرمود بعده منور
برادر خلیل بزرگ است بشرف نیست بیعت توبه میخواهد که مشرف شود فرمان شد بیا کف دست
بجانب او فراز کرد به شرف توبه و بیعت مشرف گردانید و مقراض در هر دو جانب راند و طاقیه پوشانید
و فرمود برود دوگانه بگذارد و بیعت و توبه بر ایشان ختم بود و درین محل عورتے بادو پسر هم دولت
پاے بوس حاصل کرد و باز گشت بعد از نماز دیگر نزدیک نماز شام یاران عرضداشتند که مخدوم

مخدوم قدس الله سره العزیز سید ظهیر الدین را کنار گرفت بلطف و شفقت تمام فرمود سید منکه میگفتم
عاقبت این عاقبت است در مقام تواضع نزول فرمود دعا باز سه کرت در کنار گرفت و آخر این آیت
برخواند لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا و حاضران را امیدوار
رحمت و مغفرت خداوند گردانید بعده سید ظهیر الدین را امورات فرمود و از پیش برخواست هم در رواق
درونی نشست بعده سلطان شه پرگنه دار راجگیر با پسر بشرف پابوس مشرف گشت روغن باد
شکن دران محل آورده بود بر زبان مبارک فرمود که مولانا نظام الدین هم آورده اند بعده شربت
و تنبول دهانید و معذرت کرد و بعده منور برادر خلیل گفت بشرف توبه و بیعت میخواهد که مشرف شود
فرمان شد بیا کو دست مبارک بجانب او فراز کرد قرین توبه و بیعت مشرف گردانید مقراض راند و طاقیه
پوشانید و فرمود برو دوگانه بگذار بعده پسر او را بیعت کرد و کلاه پوشانید گفت برو دوگانه بگذار بیعت
توبه هم برایشان ختم بود بعده قاضی عالم احمد مفتی برادر مولانا نظام الدین مفتی که یکے از مریدان
خاص است دام علمه و حکمته بشرف پایبوس مشرف شد و بزانوے ادب مقابل روے مبارک
مخدوم جهان قدس الله سره العزیز بنشست هم دران محل امیر شهاب الدین برادر ملک حسام الدین
با پسر بیامد بشرف قدم بوس مشرف شد و بنشست و نظر مبارک مخدوم قدس الله سره العزیز بر پسر او
افتاده فرمود پنج آیت خواهی خواند حاضران مجلس علیا عرضداشتند که خورد است بعده پسر سید
ظهیر الدین مفتی حاضر بود هلال چون رغبت استماع کلام ربانی از جانب مخدوم قدس الله سره العزیز بدید پسر
ظهیر الدین را طلب کرد برائے پنج آیت خواندن خدمت ظهیر الدین هم چون رغبت معاینه کرد به پسر اشارت
کرد برو پنج آیت پیش مخدوم بخوان پسر سید ظهیر الدین پیش رفت و باادب بنشست و این آیت معظم
خواندن برگرفت که محمد رسول الله والذین معه خدمت مخدوم قدس الله سره العزیز تکیه
فرموده بود برخواست و باادب زانو بر طریق قدیم بحضور تمام استماع کردن گرفت چون دراین محل
در تلاوت رسید که سیماهم فی وجوههم من اثر السجود بندگی مخدوم قدس الله سره العزیز درین
محل رسید لیغیظ بهم الکفار دهشت خورده ماند بندگی مخدوم قدس الله سره العزیز بر زبان

بجوار رحمت حق نقل کرد بر قضیهٔ اَلَا اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰهِ لَا یَمُوْتُوْنَ بَلْ یَنْقَلُوْنَ مِنْ دَارٍ اِلٰی دَارِ الْحِجَابِ
آمد بحکم این آیت لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِیْنَ قُتِلُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْیَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُوْنَ
فَرِحِیْنَ بِمَا آتٰهُمُ اللّٰهُ شب پنجشنبه ماه ششم شوال سنه ۷۸۲ اثنی وثمانین وسبعمائة بوقت نماز
خفتن نقل سلطان العارفین بود در روز پنجشنبه بوقت نماز چاشت تدفین برهان المحققین واقع شد
تمام شد وفات نامه قدوة السالکین زبدة العارفین سراج الملة والدین پیر دستگیر کبیر حضرت مخدوم
شیخ شرف الحق والحقیقة والهدی والدین احمد بن یحیی منیری قدس اللّٰه سره العزیز

۲۷- ربیع الاول روز چهارشنبه ۱۳۲۱ ھ

با دولت بالاے کھٹ شوند بندگی مخدوم قدس اللہ سرہ العزیز بالاے کھٹ شدند و استراحت
فرمودند بعد از گذاردن نماز شام شیخ جلیل الملۃ والدین و قاضی شمس الدین و مولانا شہاب الدین
و قاضی نور الدین و ہلال و عقیق و بعضے یاران دیگر و خدمتگاران کہ خدمت و ملازمت داشتند
گرد بہ گرد کھٹ مبارک نشستہ بودند بندگی مخدوم قدس اللہ سرہ العزیز بعذر بانے تسمیہ بلند آغاز کرد
چند کرت تسمیہ بار بار اعادت فرمود بعد تسمیہ این تسبیح خواند لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ
مِنَ الظّٰلِمِيْنَ بعدہ بار بار بسم اللہ الرحمن الرحیم بآواز بلند گفتہ کلمہ شہادت بر خواند أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ
إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ بعدہ بر لفظ مبارک لَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ و کلمہ شہادت نیز برین طریق بر زبان مبارک جاری میداشت
بسم اللہ الرحمن الرحیم لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ چند کرت این کلمہ بر زبان مبارک راند بعد گفتن
کلمہ با حتراز بلیغ و با قوت دل و با شتیاق تمام چند کرت ہمچنین بر زبان مبارک راند محمد محمد محمد و بعدہ
درود گفت اللہم صل علی محمد و علی ال محمد الی اخرہ و این آیت بر خواند رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ
السَّمَاءِ تا آخر و این دعا نیز خواندن گرفت رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا الی اخرہ بعدہ سہ کرت کلمہ طیبہ بر زبان مبارک تمام ارزانی داشت لَا إِلٰهَ إِلَّا
اللّٰهُ مُحَمَّدٌ الرَّسُوْلُ اللّٰهِ بعدہ دست مبارک سوے آسمان دراز کرد باشوق تمام بر طریق مناجات
این دعا خواندن آغاز کرد اللہم اصلح امت محمد اللہم ارحم امۃ محمد اللہم اغفر امۃ محمد
اللہم تجاوز عن امۃ محمد اللہم اغث لمۃ محمد اللہم انصر من نصر دین محمد اللہم فرح علی امۃ محمد
اللہم فرجًا عاجلًا اللہم اخْذُلْ مَنْ خَذَلَ دِيْنَ محمد برحمتک یا ارحم الراحمین بعد
دعا امت محمد صلی اللہ علیہ وسلم سخن مبارک ساکت شد این آیت مسموع میشد کہ بر زبان مبارک ارزانی
داشت لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ پس لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ پس بسم اللہ
الرحمن الرحیم گفت و جان بحق تسلیم کرد و از دار دنیا بدار عقبیٰ رحلت فرمود و از حجاب بیرون آمد و بمشاہدہ
دوست بہ پیوست بر حکم اینکہ اَلْمَوْتُ يُوْصِلُ الْحَبِيْبَ إِلَى الْحَبِيْبِ از سراے فانی بسراے باقی

وہمچنین ترک آب گیرد تا آنگاه داند که در حیات یا در عقل خلل خواہد افتاد آنگاہ اندک آب خورد ہمان مقدار
که حلق را تر کند غلبۂ تشنگی بنشاند فامّا بسبب نقصان قوت اصلا والبته طعام و آب نخورد
برفتن قوت التفات نکند و این معنی بعد از تجربه روشن شود که از سبب طعام چندم روز خوف
د خلل حیات و عقل باشد و از سبب آن چندم روز بتجربه روشن شده باشد ہم معہود بکند شب و روز
اصلا والبته نخسپد و بدانچه تواند به نماز و یا خواندن قرآن و کتاب و غیره آن خواب دفع کند
اصل الوجود درین کار آنست که اصلا والبته شب و روز نغلطد نشسته و یا ایستاده روز و شب
بگذراند و یا ہیچ کس سخن نگوید مگر جواب سائل و جواب اگر عالمے باشد نگوید که دائم والبته بجواب
علمی مشغول نه شوند که دران آفات بسیار است اگر غیر علمی باشد سخن کوتاه کند و ضروری
بگوید و آن نیز جائے که از گفتن چاره نباشد فامّا انچه تواند بگوید خود اصلا والبته سخن نه گوید۔
اصلا والبته با ہیچکس مخالطت و ملاقات نکند در کنجی خالی نشسته باشد و ہر که ہست باش
گو براے خود از کنج خود بیرون نیاید و کسے را پہلوے خود آمدن ندہد علی الدوام نظر سوی
زمین دارد اصلا والبته به ضروری چپ و راست بیند اصلا والبته سخن کسے را گوش ندارد
البته قصد آن نکند که بدانم که چه سخن میگوید عمدًا و قصدًا دل را بچیزے مشغول نگرداند تا اگرچه
سخن ضرورت در گوش افتد و یا نه افتد فہم نشود چون نان خشک و آب بوقت ضرورت خواہد
خورد ہرچه ہست اصلا والبته نخورد که آن محض اتباع خود لیست ہر روز یک بار میانه روز
متوضع رود اگر بسبب قلت طعام در روز احتیاج نشود خود بہتر باشد امّا ازین زیادت
نرود و وقت ضایع نگرداند اگرچه بتقاضاے پیدا شود اگرچه وضو مشوش میباشد تا براین عادت
شود و ہمه وقت جز یک گلیم نپوشد مگر در روزہاے سرما لچه کمینه بپوشد بالاے خرقه
فحسب برین چیزہاے فزید نکند اصلا والبته نه در روز و نه در شب اصلا والبته از آمدن
کسے در فتن کسے و سخن کسے و کار کسے ناخوش نه شود و اعتراض نکند و نگذارد که در ظاہر
و باطن بر ہیچ چیزی انکاری و اعتراضی بکند و چون و چرائی و کم کیفیتی نه گذارد و اگر ہمه

رسالہ حضرت خواجہ نجیب الدین فردوسی الموسوم بہ وصیت نامہ کہ بوقت بیعت حضرت مخدوم شاہ شرف الدین منیری را عطا فرمودہ شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

رسالہ حضرت خواجہ نجیب الدین فردوسی قدس اللہ سرہ العزیز بجانب حضرت مخدوم شاہ شرف الدین احمد یحیی منیری قدس اللہ سرہ و روحہ اے عزیز در تربیت دی بعد از تامل و تفکر بسیار روشن شدہ کہ مشغول شدن بہر چہ ہست باش گو خطا است جز مشغولی بترک خودی گرفتن خودی عبارت است از جملہ حرکات و سکنات و اقوال و افعال ہوای بشریت کہ ازین کس در وجود آید حسب عادت و مقتضی ہوای بشریت از خوردن و خفتن گفتن و مخالطت کردن و شنیدن و دیدن و غیر آن مگر آنچہ ازین جملہ بوقت ضرورت بقدر ضرورت باشد اگر آن نکند از حق دور افتد پس ازان اہم مہمات است کہ لیلاً و نہاراً درین تفکر باشد کہ از خودی ہنوز چہ ماندہ است تا آنگاہ از خودی بفضل حق بکلی بیرون آید زانکہ سر موی از خود باقیست حجاب باقیست پیش از فراغ این اصلا والبتہ بکار دیگر مشغول شدن روا نیست کہ پیش از بیرون آمدن از خودی بہر چہ مشغول شوند شیطانیست پس بہیچ نوعہ ہمہ بکار دیگر مشغول نمے باید شد بیان چیزہائے کہ مجاہدہ در ریاضت نفس را بدان میباید آورد تا خودی کلی بر رود و تقوی بکمال رسد و انسلاخ بشریت حاصل شود اصلا والبتہ ہیچ زمانے بے وضو نہ باشد اگرچہ نیم شب بود و سرما بودہ باشد و آب سرد باشد بعد از وضو دو رکعت نماز بگذارد و اصلاً والبتہ فوت نکند مقصود از خوردن طعام و آب بقاے سہ چیز است حیات و عقل و قوت اکنون ترک طعام گیرد تا آنگاہ کہ واند نان خشک یا برنج خشک یا کھچڑی خشک آنچہ حاصل شود آن مقدار بخورد و گرد نان خورش نگردد

آتش بر سر بارد تا مقام وحدت یا حال وذوق حاصل شود واگر در وقت سماع تا آنکه ممکن باشد اصلا والبتہ نگذارد تا آب چشم بر دد و تا جنبش و حرکتے در وجود آید بقدر المقدور درین باب بکوشد مگر آنکه چنان مغلوب گردد کہ نگاه نتواند داشت ازانکه در ظاهر شدن احوال سماع آفات بسیار است و کتمان آن از جملہ مهمات است وانچه بر قلب و فواد بگذرد از آتش خبر نباشد این مقام بس عظیم است بمشقت ہاء بسیار مجاہدہ ہا و ریاضت بے اندازه اگر خواسته باشد در این مقام رسد تو از خویش جهدے بکن خدا روزی کند سالها میباید جان کندیده را بر ہی بر دو اگر نہ سعادت فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُہٗ عَلَی اللّٰہِ حاصل آید۔

بیت

کار نازک تنان رعنا نیست		سنگ زیرین آسیا بودن

واللہ اعلم بالصواب

باب ششم

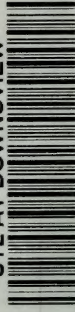

اشتہار چھپائی مطبع مفید عام آگرہ

خدا کے فضل و کرم سے اس مطبع مین ہر قسم و ہر زبان کی کتابین اُردو و ہندی
فارسی۔ عربی۔ نہایت خوشخط صحیح و عمدہ جلد ارزان نرخ پر عمدہ سیاہی مصالحہ
سے لیتھو مین طبع ہوتی ہین۔ عدالتون و محکمہ بندوبست اور جنگی وغیرہ
کے جملہ کاغذات بھی چھپتے ہین یہ نامی مطبع پینتیس ۳۵ برس سے اپنے فرائض
منصبی کو نہایت ایمانداری اور خوش معاملگی سے ادا کر رہا ہے اور اسکی شہرت
و نیک نامی روز افزون ہے اور اس مطبع مین کتب بہ نسبت اور مطابع کے
بہت خوشخط و صاف و عمدہ چہاپی جاتی ہین جن صاحبون کو کچھ چھپوانا ہو
انکو کیفیت نرخ وغیرہ کی خط و کتابت سے معلوم ہو سکتی ہے نمونہ کے لئے
ہمارے مطبع کی چھپی ہوئی کتابین کافی و وافی ہین فقط

المشتہر

محمد قادر علی خان صوفی مالک و مہتمم مطبع مفید عام آگرہ

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 01 19 07 021 8